

Σεβαστοί Πατέρες,

Αξιότιμοι Πολιτικοί Αρχοντες,

Κυρίες και Κύριοι,

Αγαπητοί μαθητές καὶ μαθήτριες

Καλούμαι σήμερα να εκφωνήσω τον Πανηγυρικό λόγο.

Ο Πανηγυρικός λόγος πρέπει να εκφράζει το πανηγύρι των ψυχών όσω πανηγυρίζουν, αλλιώς είναι κούφιος λόγος, υποκριτική τέχνη προσβολής της μνήμης των ηρώων.

Είναι όμως οι ψυχές των παριστάμενων εδώ σήμερα σε θέση να πανηγυρίζουν; Δύσκολα θα πεις το ΝΑΙ. Η κατάσταση που έχει περιέλθει σήμερα το Έθνος και η χώρα είναι ιδιαίτερα ταπεινωτική. Η κατάσταση των πολιτών της ιδιαίτερα θλιβερή. Υπάρχει λοιπόν λόγος για έναν Πανηγυρικό σήμερα; ΝΑΙ υπάρχει. Ο Πανηγυρικός λόγος, για ένα λαμπρό γεγονός όπως είναι η 28η Οκτωβρίου 1940, εκφράζει, εκτός αυτών που ανέφερα στην αρχή, την αποδοχή του γεγονότος για το οποίο πανηγυρίζουν ως ορθού, επαινετού, και άξιου μίμησης.

Γι' αυτό το λόγο εμείς σήμερα πανηγυρίζουμε τιμώντας την 28η Οκτωβρίου 1940, την ημέρα που γράφτηκε μία ακόμη χρυσή σελίδα της ένδοξης ιστορίας του Ελληνισμού.

Γι' αυτό το λόγο εμείς σήμερα πανηγυρίζουμε, ελπίζοντας η 28η Οκτωβρίου 1940 να αποτελέσει την αιτία και το ερέθισμα που θα κάνει όλους μας να ορθώσουμε το ανάστημά μας και μαζί μ' αυτό τη χώρα και τη ζωή μας.

Είναι η ημέρα που οι Έλληνες είπαν το «ΟΧΙ» στους Ιταλούς του Μουσολίνι και σε κάθε εχθρική επιβουλή εναντίον της πατρίδας. Ελπίδα είναι να είναι το μήνυμα που θα σηκώσει ξανά την Ελλάδα και τους Έλληνες.

Τι κι αν τότε οι εχθροί ήταν πολλαπλάσιοι και είχαν περισσότερα και καλύτερα όπλα; Οι Έλληνες νίκησαν αποδεικνύοντας ότι η ιστορία δεν υπακούει στην κοινή λογική και δε γράφεται με αριθμούς αλλά με τη μεγαλοσύνη της ψυχής και της καρδιάς το πύρωμα. Δεν ήταν εύκολη η νίκη, ούτε καν η απόφαση του αγώνα. Στον κυβερνήτη Ιωάννη Μεταξά έλαχε ο κλήρος να πει το ΟΧΙ διερμηνεύοντας τα αισθήματα ολόκληρου του ελληνικού λαού. Πολλοί θεώρησαν το «ΟΧΙ» των Ελλήνων ως αποκοτιά και άσκοπη θυσία σε μια εποχή όπου οι δυνάμεις της ναζιστικής Γερμανίας του Χίτλερ, της Ιταλίας και των συμμάχων τους είχαν κυριαρχήσει σ' όλη σχεδόν την Ευρώπη. Οι Δυνάμεις του Άξονα προκαλούσαν το δέος πριν καν να επιτεθούν στους αντιπάλους τους και απέτρεπαν ακόμη και τη σκέψη της αντίστασης που θεωρούνταν μάταιη. Είχαν κατορθώσει δηλαδή να κερδίζουν τον πόλεμο όχι μόνο στο πεδίο μάχης αλλά και στο ψυχολογικό πεδίο. Όμως, δεν υπολόγισαν ότι η τραυματισμένη αξιοπρέπεια είναι η πιο ανίκητη δύναμη. Είναι η δύναμη, που έχει πάντα το δίκιο. "Είναι η Ελλάδα, έγραψε ο Γιώργος Θεοτοκάς, που κάνει πόλεμο για την ελευθερία της και την τιμή της... Κάποιος θέλησε να πνίξει την Ελλάδα. Νιώσαμε τα κρύα δάχτυλα γύρω στο λαιμό της. Ανατριχιάσαμε. Ύστερα μονομιás ξύπνησε η φύση μας. Σφίξαμε τα δόντια και κάνουμε πόλεμο".

"Είμαστε έτοιμοι για όλα, επισήμανε ο Π. Κανελλόπουλος. Πάντοτε οι αθώοι είναι έτοιμοι για όλα. Οι ένοχοι φοβούνται. Οι αθώοι ποτέ. Οι αθώοι είναι σε κάθε στιγμή έτοιμοι για τη ζωή και για το θάνατο, για την εύνοια και για τη δυσμένεια της τύχης, για την καταιγίδα και την καλοκαιρία. Μονάχα για ένα πράγμα δεν είναι ποτέ έτοιμος και άξιος ο αθώος: για την ατιμία".

Ας θυμηθούμε την Ιστορία :

Η Πολωνία, η Δανία, η Ολλανδία, ακόμη και η άλλοτε υπερδύναμη Γαλλία έχουν σαρωθεί από τα γερμανικά στρατεύματα. Οι Άγγλοι αγωνίζονται μόνοι να προστατεύσουν την

ακεραιότητα της πατρίδας τους. Στη Βαλκανική η κατάληψη της Αλβανίας από τους Ιταλούς και οι ασεβείς και προκλητικές ενέργειες εις βάρος της Ελλάδας φανερώνουν τα επεκτατικά σχέδια και τα ρωμαϊκά όνειρα του Μουσολίνι. Στις 28 Οκτωβρίου 1940 ο Ιταλός πρεσβευτής κόμης Γκράτσι επιδίδει στην ελληνική κυβέρνηση τελεσίγραφο, με το οποίο η Ιταλία ζητά ελεύθερη διόδο των στρατευμάτων της από τα ελληνικά εδάφη. Η άρνηση του τότε κυβερνήτη της χώρας εξέφραζε πρωτίστως το αίσθημα της πλειοψηφίας του ελληνικού λαού. Τους μήνες που θα ακολουθήσουν θα γραφτεί μια από τις πιο ένδοξες και παράλληλα τις πιο τραγικές σελίδες της ιστορίας του Νεότερου Ελληνισμού.

Νέοι από όλα τα σημεία της Ελλάδας θα στρατολογηθούν, για να αντιμετωπίσουν τον εχθρό. Άνθρωποι απλοί και φτωχοί, όπως απλή και φτωχή ήταν και η πατρίδα τους. Άνθρωποι που όμως θα αγωνιστούν γενναία για να αντιμετωπίσουν τον κατά πολύ ανώτερο σε πολεμικό εξοπλισμό και πλήθος αντίπαλό τους, καταφέροντας έτσι την πρώτη νίκη κατά των Δυνάμεων του Άξονα. Η γερμανική όμως εισβολή τον Απρίλιο του 1941 θα σβήσει τα χαμόγελα και την ελπίδα. Παρά την υπεράνθρωπη προσπάθεια των στρατιωτικών δυνάμεων στη Μακεδονία, οι Γερμανοί εισβάλλουν στην Ελλάδα και μέσα σε λίγες ημέρες η χιτλερική σημαία κυματίζει στην Ακρόπολη.

Τελευταίο οχυρό της ελληνικής αντίστασης η Κρήτη. Η προσπάθεια να κατακτηθεί το νησί με ρίψη αλεξιπτωτιστών προκάλεσε τρομακτικές απώλειες σε ένα από τα επίλεκτα σώματα των γερμανικών δυνάμεων. Το «Ξαρμάτωτο» νησί θα καταφέρει, χάρη στις συμμαχικές δυνάμεις και τον κρητικό λαό να αντισταθεί για είκοσι μέρες.

Ακόμη όμως και μετά την κατάκτηση κάθε γωνιάς της ελληνικής γης, ο λαός δε σταματά να αγωνίζεται. Πλήθος Έλληνες θα συνεχίσουν να πολεμούν, όχι πια σαν στρατιώτες που η επιστράτευση τους απομάκρυνε ακούσια από τις ειρηνικές τους ασχολίες, αλλά με δική τους επιλογή, αποφασίζοντας να διακινδυνεύσουν τα πάντα για την ελευθερία. Τόσο η Εθνική Αντίσταση όσο και οι μάχες στη Βόρεια Αφρική συνεχίζουν το έργο που ξεκίνησαν οι πολεμιστές στα βουνά της Αλβανίας.

Τα γεγονότα του 1940-1941 σημάδεψαν την ελληνική ιστορία. Δεν έχουν όμως σημασία μόνο εθνική αλλά και παγκόσμια, καθολική. Η νίκη των Ελλήνων κατά των Ιταλών αποτέλεσε και την πρώτη νίκη κατά των δυνάμεων του Άξονα με ό,τι μπορεί να σημαίνει αυτό. Οι αγωνιστές στα βουνά της Αλβανίας απέδειξαν ότι κανείς δεν είναι αήττητος και ότι η γενναιότητα και η πίστη στα ιδανικά μπορούν να υπερισχύσουν της δύναμης. Η μη αναμενόμενη αντίσταση των ελληνικών δυνάμεων απασχόλησε τις δυνάμεις του Άξονα στη Βαλκανική, καθυστερώντας τα σχέδια για νέες κατακτήσεις.

Ο αγώνας του 1940-1941 είναι η ηρωική προσπάθεια αντίστασης του μικρού απέναντι στον μεγάλο, του αδύνατου απέναντι στον δυνατό, του δικαίου απέναντι στην αδικία. Η προσπάθεια όμως αυτή εμπεριέχει και το στοιχείο της τραγικότητας. Παρά τον ηρωισμό, τη θέληση, την πίστη στα ιδανικά, η νίκη δεν ήταν δυνατόν να αποτρέψει τη γερμανική κατάκτηση, το σκοτάδι και την αγριότητα της γερμανικής κατοχής, την πείνα, τα βασανιστήρια, τις εκτελέσεις, τη σύνθλιψη της ανθρώπινης αξιοπρέπειας των ετών 1941-1944.

Δεν θα σας κουράσω άλλο. Όσα παρατέθηκαν είναι αρκετά για να μας θυμίσουν την ιστορία και να καταδείξουν τη σημασία της ενότητας του λαού μας, της υπεράσπισης των ιδανικών και της ιστορίας μας. Κράτησα για το τέλος ένα κείμενο, το οποίο εάν αλλάξουμε ελάχιστες λέξεις θα μπορούσε κάλλιστα να έχει γραφτεί μόλις χτες, μιας που το τελευταίο διάστημα έχουμε γίνει μάρτυρες μιας νέας προσπάθειας εισβολής ενάντια στην εθνική μας κυριαρχία, η οποία όμως δεν διαφέρει από όσες έχουμε ζήσει στο παρελθόν. Οι Πέρσες δεν ζήτησαν τίποτε άλλο από τους Έλληνες, παρά “γῆν καὶ ὕδωρ” • οι Ιταλοί ζήτησαν απλά την πρόσβαση στα ελληνικά λιμάνια και συγκοινωνιακά δίκτυα, οδούς και σιδηρόδρομους. Και οι δανειστές μας σήμερα ζητούν ως ανταλλάγματα την εκχώρηση της εθνικής μας κυριαρχίας και του πλούτου που κρύβει η αιματοβαμμένη γη των προγόνων μας. Οι θόρυβοι και οι φωνές είναι, όπως πάντα, πολλοί και συχνά αποσυντονίζουν τη σκέψη μας. Τα διλήμματα τίθενται πάντοτε σκληρά και απειλητικά. Οι συζητήσεις μπορεί να είναι πολλές, όμως η απόφαση δεν δύναται παρά να είναι μία, ανάλογα πού θα κλίνει ο ζυγός της εθνικής μας αυτοσυνειδησίας. Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από το άρθρο του Γεωργίου Βλάχου με τίτλο “ΟΛΟΙ ΜΑΖΙ!”, που δημοσιεύτηκε στην "Καθημερινή" της 4η Νοεμβρίου 1940: «Λοιπόν;... Θα συνεχίσωμεν την συζήτησιν; Θα βάλωμεν κάτω έναν καφέν και θα σταθώμεν γύρω από το φλιτζάνι του οι απόλεμοι, οι άχρηστοι, οι καφενόβιοι, διά να πούμε, περί του ποιος θα νικήση και ποιος θα επικρατήσῃ;... Προς Θεού! θα νικήση η Ελλάς! Όλους; ΟΛΟΥΣ! ΟΛΟΝ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟΝ! Χωρίς συλλογισμούς, χωρίς συζητήσεις, χωρίς κεφάλια τα οποία αργοκινούνται και αμφιβάλλουν, χωρίς μυαλό. Μυαλό δεν χρειάζεται. Χρειάζεται ενθουσιασμός και παραφροσύνη. Χρειάζεται θάρρος αλόγιστον και καρδιά. Με αυτό το υλικόν ἐγένεν ο Αγών του Εικοσιένα. Με αυτά τα όπλα νικούν οι λαοί. Ἦρθατε να πάρετε την Ἠπειρον;... ΔΕΝ ΣΑΣ ΤΗΝ ΔΙΝΟΜΕ. Ἐχετε Στρατούς, ἔχετε Στόλους, ἔχετε αεροπλάνα, εἰσθε σαράντα πέντε εκατομμύρια και εἶμαστε πέντε. ΔΕΝ ΣΑΣ ΤΗΝ ΔΙΝΟΜΕ. Θα μας κάψετε. ΔΕΝ ΣΑΣ ΤΗΝ ΔΙΝΟΜΕ. Και θα προχωρήσωμεν και θα νικήσωμεν και θα σας πετάξωμεν εις την θάλασσαν. Γίνεται;... Γίνεται, δεν γίνεται, αυτό πρέπει να αισθάνεται και να βροντοφωνή η καρδιά. ΚΑΙ ΤΟΤΕ ΘΑ ΓΙΝΗ. [...] Θάρρος λοιπόν! Ὅ,τι θέλομεν αληθινά, με ὅλην μας την δύναμιν, γίνεται. Ὅ,τι αποφασίσωμεν με την ψυχὴν μας γίνεται. ΚΑΙ ΘΑ ΓΙΝΗ. [...] Ὅλοι μαζί! Θα αγωνισθώμεν τώρα ὅλοι μαζί, θα ανθέξωμεν ὅλοι μαζί, θα προελάσωμεν ὅλοι μαζί, και μίαν ευλογημένην ἡμέραν, ὅταν θα διαλαοῦν την ευτυχίαν μας οι κώδωνες των σημαιοστολιστῶν ἐκκλησιῶν μας, θα ψάλλωμεν ὅλοι μαζί ΤΗ ΥΠΕΡΜΑΧΩ ΣΤΡΑΤΗΓΩ ΤΑ ΝΙΚΗΤΗΡΙΑ...»

Όταν οι σκέψεις για το μέλλον συννεφιάσουν το μυαλό μου, αναζητώ τον Ήλιο. Φέρνω στο μυαλό μου το «τρελοβάπορο» του Οδυσσέα Ελύτη, και μ' αυτό θα κλείσω, ελπίζοντας να κάνει και σε σας ότι και σε μένα

Χρόνους μας ταξιδεύει, δε βουλιάξαμε

Χίλιους καπετανέους τους αλλάξαμε

Κατακλισμούς ποτέ δε λογαριάσαμε

Μπήκαμε μες τα όλα και περάσαμε

Κι έχουμε στο κατάρτι μας βιγλάτορα

Παντοτινό τον Ήλιο τον Ηλιάτορα